

MISAD KATALIN

Comenius Egyetem BTK, Pozsony

INGADOZÓ ÍRÁSMÓDÚ TULAJDONNEVEK A SZLOVÁKIAI MAGYAR SAJTÓBAN¹

„A tulajdonnevek keletkezése az emberiség történetében a beszéd kialakulásával esik egybe. Amikor az ember a dolgokat, történéseket hangsorokkal azonosította, a sok hasonló között valamilyen módon megkülönböztetett egyet-egyét, vagyis nevet adott neki, [...] elkezdett tulajdonneveket használni” (Hajdú 1994: 7).

Az évszázadok folyamán azután állandóan bővült a nyelvi rendszer e sajátos osztálya, melynek elemei mind nyelvtani, mind jelentéstani szempontból különböznek a többi nyelvi szerkezettől. Közös nyelvtani tulajdonságuk, hogy mind szerkezetükben, mind jelentésükben önálló egységet alkotnak, ami azt jelenti, hogy a mondatban – akár egy-, akár többtagúak – mindig a főnévi mondatrész szerepét töltik be. A jelentés aspektusából a tulajdonnevek név volta kétféleképpen igazolható: egyrészt a név és a megnevezett között pragmatikai viszony van, másrészt az elnevezésnek mindig van konkrét vonatkozása. Ebből következik az az általános megállapítás, hogy a tulajdonnév egyedivé tesz és azonosít; s ezen jellegzetességéből ered az a magától értetődő törekvés az írásgyakorlatban, hogy e névtípust az írásképp is kiemelje, elkülönítse. Ennek elsődleges és legalapvetőbb módja a nagy kezdőbetű (vö. Laczkó–Mártonfi 2004: 150).

Írásukat tekintve az egyes tulajdonnév-kategóriák közül az intézménynevek és a földrajzi nevek tűnnek a legbonyolultabbnak (Bozsik 2002: 86; Misad 2007: 246, 2008: 105). Ennek fő oka minden bizonnyal a szóban forgó névfajták változatossága, sokfélesége s ebből eredendően az egyes névtípusok eltérő írásmódja. A kisebbségi magyar írásgyakorlatban azonban egy másik oka is felmerül az intézménynevek és a földrajzi nevek ingadozó írásának: a többségi nyelv helyesírásának hatása, mely esetünkben elsődlegesen a szlovákból fordított tulajdonnevek írásában figyelhető meg (Kabán 1992: 64; Kiss 1994: 97; Misad 2008: 105, 2009: 94, 2017).

A dolgozat további részében azokból a helyesírási sajátosságokból mutatunk be néhányat, amelyekben valószínűsíthetően nyomon követhető a többségi nyelv hatása. A szlovákiai magyar nyelvű sajtóból összegyűjtött példaanyag arról tanúskodik, hogy az intézménynevek és a földrajzi nevek írását illetően különösen intenzív a többségi helyesírás jellemző jegyeinek „átszüremkedése”.

¹ A témával kapcsolatos kutatások az 1/0272/17. számú *Preklad, kultúra, hybridita a polylingvizmus v kontexte maďarskej literárnej vedy a lingvistiky* c. Vega-projekt és a Fórum Kisebbségkutató Intézet keretében működő Gramma Nyelvi Iroda kutatási terve alapján folytak a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén (Comenius University, Faculty of Arts, Department of Hungarian Language and Literature, Bratislava).

1. Intézménynevek

Az intézmény fogalmába az államszervezet, a gazdasági és a kulturális élet hivatalos vagy önszerveződésen alapuló, néhány emberből vagy több osztályból, csoportból álló egységeit soroljuk (Hajdú 94: 68; Laczkó–Mártonfi 2004: 215; AkH.¹² 187. pont).

Az intézmények nevének írását először a helyesírási szabályzat 10. kiadása egységesítette. Ennek vonatkozó főszabálya, mely szerint nagy kezdőbetűvel írunk minden lényeges szót, nem bizonyult elég pontosnak: a korabeli írásgyakorlat számtalan példája igazolja, hogy olykor még a képzett írásgyakorlók sem tudták kétséget kizáróan eldönteni, az intézménynév mely elemét tekintsek lényegesnek, s melyiket kevésbé lényegesnek vagy lényegtelennek. A 11. kiadás ezen úgy próbált meg segíteni, hogy az *és* kötőszó, valamint a névelők kivételével a teljes és cégszerű intézménynevek valamilyeni elemére kiterjesztette a nagybetűs írásmódot; az ezek mellett vagy helyett használt egyéb formák írását, az intézmények alárendelt egységeinek és az intézményszerű megnevezéseknek az írását pedig külön szabálypontokban rögzítette. A szabályzat 11. kiadásának tizenegyedik lenyomata az 1989-es rendszerváltozás után meghaladottá vált intézménynévi példákat a kornak megfelelő példaanyagra cserélte ugyan, de sem a példaanyag megváltoztatása, sem a leggyakoribb használatú új elemeknek a szótári részbe való beiktatása nem oldotta meg azokat a helyesírási problémákat, amelyek a társadalom differenciálódásával járó új névtípusok keletkezésekor jelentkeztek (AkH.¹⁰, AkH.¹¹, AkH.¹², Fábíán–Szemere 1984: 398–399, Benkő–Fábíán–Keresztury 1999: 256; Misad 2009: 94–95, 2007: 247, 2008: 105). A hiányzó űrt az akadémiai helyesírás legújabb, 12. kiadása sem pótolta, csupán a szabályszerűségek szövegezése lett megengedőbb: az intézménynevek alárendelt egységeinek írására vonatkozó szabálypontban például a korábbi „a következők szerint írjuk” helyett a „helyesebb” vagy az „ajánlatos” fogalmazásmódot alkalmazza. A sok névfajta, a hivatali alá- és fölérendeltségi viszonyok bonyolultsága, a hivatalos és nem hivatalos megnevezések keveredése azonban továbbra is problémát okoz mind az anyaországi, mind a kisebbségi magyar írásgyakorlók számára.

1.1. Teljes és cégszerű intézménynevek

A vonatkozó főszabály követése általában nem okoz nehézséget, bár a szlovák teljes és cégszerű intézménynevek írásának alapelve jelentősen eltér a magyar szabályozástól: míg nyelvünkben az intézmények többemű hivatalos nevében az *és* kötőszó, valamint a névelők kivételével minden tagot nagybetűvel kezdünk, addig a szlovák a több tagból álló intézmények nevének csupán az első, illetve az önállóan is tulajdonnévi elemét írja nagy kezdőbetűvel. Példáink ennek ellenére azt bizonyítják, hogy még ilyen esetben sem zárható ki teljes mértékben a magyar megfelelők ingadozó írásmódja, pl. *Slovenská pošta* → *Szlovák Posta*, *Szlovák posta*; *Slovenská sporiteľňa* → *Szlovák Takarékpénztár*,

Szlovák takarékpénztár; Úrad verejného zdravotníctva → Közegészségügyi Hivatal, Közegészségügyi hivatal².

Az összegyűjtött példaanyag alapján a legnagyobb ingadozás azon szlovák intézménynevek magyar megfelelőinek írásában mutatkozik, amelyek az intézmény telephelyének nevét is tartalmazzák. A szlovákiai magyar írásgyakorlat ez irányú jellegzetességeit az iskolaneveken szemléltetjük. A különböző szintű és típusú szlovák oktatási intézmények nevében állandó tagként szerepel a telephely neve, amely nominativusi vagy locativusi esetben áll az alakulat végén, pl. *Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským, Veľké Blahovo* vagy *Základná škola s vyučovacím jazykom maďarským vo Veľkom Blahove*. A magyar megfelelőekben a szlovák minta szinte előrevetíti a helységnévi elem elhelyezkedését. Amennyiben a többségi nyelv alanyesetben tünteti fel az intézmény működésének helyét, a magyar névváltozat is alanyesetben közli: helyesírásunk vonatkozó szabálypontját követve a név egyes alkotóelemeit nagybetűvel jelöli, a telephely nevét pedig vesszővel különíti el az intézménynév többi részétől, pl. *Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola*³, *Nagyabony*. Ha azonban a szlovák névforma locativusi esetben jeleníti meg a helységnévet (*Stredná odborná škola technická v Komárne*), a folyó szövegben a magyar névváltozatban egyszer nagy, másszor kis kezdőbetűs *-i* képzős melléknévi jelzőként kerül a név élére, pl. *Komáromi Műszaki Szakközépiskola, komáromi Műszaki Szakközépiskola*. Ez a kettős írásmód érvényesül akkor is, ha a szlovák megnevezésben a telephely nevén kívül más megkülönböztető elem is szerepel, pl. *Gymnázium Ármina Vámbéryho s vyučovacím jazykom maďarským v Dunajskej Strede*. Az iskola magyar nevében a helységnévi jelző ilyenkor egyszer az államnyelvi telephely tulajdonnévi funkcióját megtartva nagy kezdőbetűs állandó tagként jelenik meg: *Dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium*), másszor a magyarországi helyesírási gyakorlatot követve kis kezdőbetűs alkalmi jelzőként mutatkozik: *dunaszerdahelyi Vámbéry Ármin Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium*.

A szlovák megnevezés magyar megfeleltetésének írása akkor is szinte kivétel nélkül megegyezik a forrásnyelvi alakulatával, ha nyilvánvaló, hogy a többségi nyelvben jelzős szerkezettel kifejezett névrész adekvát magyar megfelelője nem jelzői szókapcsolat lesz, pl. *Súkromná stredná odborná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Dunajskej Strede* → *Dunaszerdahelyi Magyar Tanítási Nyelvű Magán Szakközépiskola, dunaszerdahelyi Magyar Tanítási Nyelvű Magán Szakközépiskola*. Az összegyűjtött nyelvi anyagban csak egyetlen, a magyar helyesírás szabályait követő példát találtunk (l. *Súkromné gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským v Dunajskej Strede* → *Dunaszerdahelyi Magyar Tannyelvű Magángimnázium*), pedig egyértelmű, hogy a *magán-* 'egyéni, privát, saját' jelentésben, vagyis összeteteli tagként, és nem különírandó ragos névmásként szerepel az iskolanevekben.

2 A magyar tulajdonnévi példák sorrendi helye a vizsgált sajtótermékekből összegyűjtött írásmódok előfordulásának gyakoriságát tükrözi.

3 Az *alapiskola* a szlovák *základná škola* tükörfordítása, magyarországi megfelelője az általános iskola.

A fentihez hasonló írásmódbeli analógia jelentkezik a *Stredná odborná dievčenská škola s vyučovacím jazykom maďarským, Dunajská Streda* → *Magyar Tannyelvű Leány Szakközépiskola, Dunaszerdahely* iskolanevben is. Ebben az esetben elképzelhetőnek tartjuk, hogy a *stredná odborná škola dievčenská* (magyarul: leány-szakközépiskola) szerkezet magyar megfelelőjének megállapításakor a kötőjeles írásmódot eredményező vonatkozó szabály elbizonytalanította a fordítót, aki – intézménynévben nem tartva ildomosnak a kötőjelezést – inkább a szabálytalannak minősülő különírás mellett döntött. Egy másik, a többszörös összetételek írását rendszerező szabálypont ismerete azonban megoldotta volna a problémát: az AkH. szerint a szótagszámlálás szabálya általában nem érvényesül a tulajdonnevekben, ezen belül pedig elsősorban az intézménynevekben (pl. *Pénzügyminisztérium, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Szent István Egyetem Állatorvostudományi Kara* stb.). E szabályszerűség alapján a kisebbségi magyar intézménynevekben is alkalmazható a hat szótnál hosszabb többszörös összetételek egybeírása, tehát: *Magyar Tannyelvű Leányszakközépiskola, Dunaszerdahely* (Laczkó 2008: 92–93, Misad 2017).

1.2. Intézmények alárendelt egységeinek neve

Az intézménynevek alárendelt egységeinek írását a szabályzat 189. pontja szabályozza. Eszerint ha egy intézménynek alárendelt intézményei is vannak, ezek nevében minden szót nagy kezdőbetűvel írunk, pl. *Bölcsészettudományi Kar* (az Eötvös Loránd Tudományegyetemen). A szlovák ugyanazon szabály alapján írja a teljes és cégszerű intézmények, valamint ezek alárendelt egységeinek nevét, azaz a többtagú megnevezésnek csak az első elemét, illetve a tulajdonnévi tagját jelöli nagy kezdőbetűvel, pl. *Filozofická fakulta* (Univerzity Komenského), *Odbor výchovy a vzdelávania národnostných menšín* (Ministerstva školstva). Bár a szlovákiai magyar írásgyakorlatból gyűjtött példák azt mutatják, hogy az intézmények alárendelt egységeinek írásában elsődlegesen a magyar helyesírás szabályai érvényesülnek a vizsgált sajtótermékekben, pl. *Bölcsészettudományi Kar* (a Comenius Egyetemen), *Nemzetiségi Főosztály* (az Oktatási Minisztériumban); azokban az esetekben, amikor egyértelműen bizonyítható a szlovákból történő fordítás ténye, gyakran észlelhető a többségi helyesírás hatása, pl. *Építésztechnikai kar* (a Szlovák Műszaki Egyetemen), *Ludovít Štúr Nyelvtudományi intézet* (a Szlovák Tudományos Akadémia intézete). Hasonló tendencia figyelhető meg az intézményeken belüli nagyobb szervezeti egységek írásában is, pl. *Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék v. magyar nyelv és irodalom tanszék* (a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karán), *Nyelvi Tanácsadó Osztály v. nyelvi tanácsadó osztály* (a Szlovák Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében).

1.3. Intézménynévszerű megjelölések

Az intézménynévszerű megjelölések közé tartozó pályaudvarok, megállóhelyek, repülőtér, mozik, szállodák, vendéglők, eszpresszók, üzletek, fürdők, temetők, lakóparkok stb.

megnevezésében az akadémiai helyesírás vonatkozó szabálypontjának értelmében a tulajdonnévi értékű tagot (tagokat) nagy kezdőbetűvel, az értelmezésre szolgáló köznévi tagot (tagokat) kis kezdőbetűvel írjuk, pl. *Keleti pályaudvar, Kis Rabló étterem, Korona cipőbolt*. Ugyanezen szabálypont utal arra is, hogy az ilyen megnevezések intézménynévként is írhatók, pl. *Erzsébet Szálloda, Rózsakert Bevásárlóközpont* stb. Ez utóbbi írásmódot – a használó szándékától függően – *A földrajzi nevek helyesírása* című kiadvány is támogatja (*Kis Rabló Étterem, Pacsirta Csárda, Tatra Mozi*), a *Helyesírás* című kézikönyv pedig eleve a vegyes írásmódú intézménynevek közé sorolja azokat a névtípusokat, amelyekben kevésbé érvényesül az intézménynévi jelleg (AkH. 2015: 190. pont, OH. 2004: 220; Fábíán–Földi–Hőnyi 1998: 51).

A szlovák helyesírási szabályzatban az intézménynevek – legyenek azok teljes és cégszerű nevek, alárendelt egységek nevei vagy intézménynévszerű megjelölések – írását a vonatkozó főszabály határozza meg, mely szerint a többemű nevek első, illetve az önállóan is tulajdonnévi szerepű tagját kell nagy kezdőbetűvel írni. A jelzői típusú szlovák intézményszerű megnevezések elsősorban szerkezetükben különböznek magyar megfelelőiktől: míg nyelvünkben a jelzői szintagmát alkotó tagok sorrendje a jelző-jelzett szó, addig a szlovákban a jelzett szó-jelző; melynek megfelelően a magyarban az intézménynévszerű alakulatok első tagja tulajdonnévi, a szlovákban pedig köznévi jellegű. Ezt a köznévi elemet a szlovák vonatkozó szabály szerint folyó szövegben kis kezdőbetűvel kell írni, pl. *Býva v hoteli Devín.* (magyarul: A Dévény Szállóban lakik.), *Kyticu kúpil v kvetinárstve Iris.* (magyarul: A csokrot az Írisz virágboltban vette.); nagybetűs jelölését csak feliratokban ajánlja, pl. *Hotel Devín, Kvetinárstvo Iris* (vö. PSP 1.3.3.7. pont).

A szlovákiai magyar sajtótermékekből gyűjtött intézménynévszerű megnevezések írásmódbeli sokféleségének egyik oka a két nyelv eltérő szabályainak ötvöződése is lehet, pl. *Literárna kaviareň Vámbéry* → *Vámbéry Irodalmi Kávéház, Vámbéry Irodalmi kávéház, Vámbéry irodalmi kávéház; Kaviareň Budapest* → *Budapest Kávéház, Budapest kávéház; Svadobný salón Ajka* → *Ajka Esküvői szalon, Ajka esküvői szalon; Zmrzlina Balkán* → *Balkán Fagyizó, Balkán fagyizó; Lekáreň Viktória* → *Viktória Gyógyszertár, Viktória gyógyszertár; Obuv Alex* → *Alex Cipőbolt, Alex cipőbolt.*

1.4. Rendezvények neve

A rendezvények, rendezvénysorozatok, programok stb. nevét illetően a helyesírási szabályzat vonatkozó szabálypontja kis kezdőbetűs írásmódot javasol, pl. *nemzetközi orvoskongresszus, a magyar nyelv hete, 15. nemzetközi könyvfesztivál*; de intézménynévként a nagybetűs írást is elfogadhatónak tartja, pl. *Budapesti Nemzetközi Vásár, Szegedi Szabadtéri Játékok* (191. pont). A szlovák ez esetben is a tulajdonnevek írásának főszabályát alkalmazza, azaz a többtagú elnevezés első elemét, illetve önállóan is tulajdonnévnek minősülő tagját írja nagy kezdőbetűvel, pl. *Bratislavské hudobné slávnosti* (magyarul: pozsonyi zenei hetek v. Pozsonyi Zenei Hetek), *Medzinárodná konferencia*

na obranu detí (magyarul: nemzetközi gyermekbiztonsági konferencia v. Nemzetközi Gyermekbiztonsági Konferencia) stb. (PSP 1.3.3.9. pont).

A szlovákiai magyar írásgyakorlatból származó példák a rendezvények nevének írását illetően is alátámasztják a szlovák nyelv vonatkozó szabályának hatását, miközben szinte teljesen kizárják az alapvető – azaz kis kezdőbetűs – magyar írásmód alkalmazását, pl. *Deň madarskej vedy* → *A Magyar Tudomány Napja, A magyar tudomány napja*; *Dunajskostredské hudobné dni* → *Dunaszerdahelyi Zenei Napok, Dunaszerdahelyi zenei napok*; *Žitnoostrovský jarmok* → *Csallóközi Vásár, Csallóközi vásár*; *Festival ľudových tancov národnostných menšín* → *Nemzetiségek Néptáncfesztiválja, Nemzetiségek néptáncfesztiválja*.

1.5. Ünnepek, emléknapok neve

A szabályzat 144. pontja szerint kis kezdőbetűvel írjuk az ünnepek, a nevezetes napok, időszakok, a történelmi események nevét, pl. *anyák napja, mindenszentek, március tizenötödike* stb. A szlovák szabályozás az ünnepek és emléknapok nevére tulajdonnévként tekint, de a többemű megnevezéseknek ezúttal is csupán az első elemét, illetve önállóan is tulajdonnévi tagját írja nagy kezdőbetűvel, pl. *Deň matiek* (magyarul: anyák napja), *Sviatok všetkých svätých* (magyarul: mindenszentek ünnepe), *Slovenské národné povstanie* (magyarul: szlovák nemzeti felkelés).

A szlovákiai magyar sajtótermékekből összegyűjtött példák elsődlegesen a szlovák, másodlagosan a magyar írásmódot követik, de gyakoriak közöttük a részben angol hatásra, részben reklámcélből alkalmazott ún. presztízsnagybetűs írásformák is, pl. *Deň matiek* → *Anyák napja, Anyák Napja, anyák napja*; *Medzinárodný deň žien* → *Nemzetközi nőnap, Nemzetközi Nőnap, nemzetközi nőnap*; *Medzinárodný deň detí* → *Nemzetközi gyermeknap, Nemzetközi Gyermeknap, nemzetközi gyermeknap* stb. (Misad 2008: 114).

2. Földrajzi nevek

Nyelvünket, mint minden más nyelvet, a földrajzi nevek rendkívüli gazdagsága jellemzi. Szerkezeti felépítésüket tekintve e nevek lehetnek egytagúak és többtagúak: egységüket bizonyos típusokban az egybeírás mutatja (pl. *Dunaszerdahely*); más csoportokban az alkotó tagok közé tett kötőjel (pl. *Kárpát-medence*) vagy a helyesírási forma, illetve a nyelvi felépítés érzékelteti (pl. *Szlovák Köztársaság, Dunaszerdahelyi járás*) (AkH.¹² 172. pont). A szlovák a több tagból álló földrajzi neveknek mindig csak az első, illetve az önállóan is tulajdonnévi elemét írja nagy kezdőbetűvel, s kötőjeles írásmódot egyetlen esetben sem alkalmaz, pl. *Slovenská republika* (magyarul: Szlovák Köztársaság), *Karpatská kotlina* (magyarul: Kárpát-medence), *Severná Amerika* (magyarul: Észak-Amerika)

(PSP 1.3.2. pont). A vizsgált szlovákiai magyar sajtótermékek földrajzinév-használatában – az intézménynevekéhez hasonlóan – szintén gyakran leképződik a többségi nyelv helyesírásának hatása; az interferencia a domborzati nevek írásában követhető nyomon.

A Magyarországon Kisalföldnek nevezett síkság északi, Szlovákiába átnyúló részét a szlovák térképészeti kiadványok, tankönyvek stb. *Podunajská nížina*ként jelölik. E megnevezésnek a szlovákiai magyar írásgyakorlatból három eltérő írásmódú megfeleltetése adatolható, gyakoriságukra való tekintettel a következő sorrendben: *Duna-menti síkság / Dunamenti-alföld*, *Duna menti síkság / Duna menti alföld*, *Dunamenti síkság / Dunamenti alföld*⁴. Írásformáját illetően a *Dunamenti-síkság / Dunamenti-alföld* névvariáns a többszörös összetételek írásának azon szabályszerűségéhez igazodik, mely szerint ha egy különírt szókapcsolat olyan utótagot kap, amely az egész kapcsolathoz járul, az egyébként különírandó részt az új alakulatban egybeírjuk, és ehhez az utótagot szótagszámtól függetlenül kötőjellel kapcsoljuk. A *Duna menti* szerkezet azonban – lévén az egyik tagja tulajdonnév, a másik köznévi – még ideiglenes összetételként sem kapcsolható egybe, különírt formájához pedig nem járulhat kötőjellel a köznévi utótag. A standardnak számító *Duna menti síkság / Duna menti alföld* írásváltozat a fenti szabálypontnak azt a kitételét követi, miszerint a szabály nem vonatkozik azokra a névtípusokra, amelyekben a két különírt elemből álló földrajzi név újabb, köznévi taggal bővül, ilyenkor ugyanis az új elem kötőjel nélkül kapcsolódik az alapul szolgáló névrészhez. A *Dunamenti síkság / Dunamenti alföld* írásforma azonban nagy valószínűséggel a térfelszíni alakulat szlovák megnevezésének írásmódját másolja, melyben a földrajzi név első, előljárószó-ból és melléknévből keletkezett tagjához (*Podunajská*) kötőjel nélkül kapcsolódik a kis kezdőbetűs köznévi tag (*nížina*). A helyesírási interferenciát feltételező vélekedésünket alátámasztja az a tény, hogy az anyaggyűjtés során – két kivételtől eltekintve – mindig szlovák nyelvű írás magyar fordításában fordult elő a *Dunamenti síkság / Dunamenti alföld* írásváltozat, vagyis a többségi tulajdonnév magyar megfelelőjeként jelent meg a szövegben (Misad 2017).

A fentivel részben egyező sajátosságok mutatkoznak azoknak a földrajzi neveknek az írásában is, amelyek nem a magyar kötőjeles, hanem a szlovák különíró írásmódot követik, s melyek a vizsgált lapokban – egyelőre a szabályos írásforma elsőbbségével – ingadozó írásmódot eredményezve jelennek meg, pl. *Dobšinská ladová jaskyňa* → *Dobsinai-jégbarlang*, *Dobsinai jégbarlang*; *Karpatská kotlina* → *Kárpát-medence*, *Kárpát medence*; *Slovenské rudohorie* → *Szlovák-érchegység*, *Szlovák érchegység*.

Ingadozik az írásmód az olyan földrajzinév-kapcsolatokban is, melyekben az egyik helytől a másikig való viszonyt érzékeltetjük. Míg a magyar nagyköötőjellel fejezi ki az egyébként önálló tulajdonnevek összetartozását, addig a szlovák kiskötőjellel kapcsolja egybe őket. A összegyűjtött példák azt bizonyítják, hogy a szlovákiai magyar sajtótermékekben

4 A *Podunajská nížina* köznévi tag tekintetében eltérő magyar megfeleltetésének kialakulását az okozza, hogy a szlovák *nížina* földrajzi köznévi *síkságnak* és *alföldnek* egyaránt fordítható.

ez esetben a szlovák írásmód érvényesül elsődlegesen, pl. *Gabčíkovo-Nagymaros* → *Bős-Nagymaros*, *Bős–Nagymaros*; *Bratislava-Košice* → *Pozsony-Kassa*, *Pozsony–Kassa*; *Budapešť-Praha-Varšava* → *Budapest-Prága-Varsó*, *Budapest–Prága–Varsó*.

Összegzés

A dolgozat a helyesírási interferencia néhány olyan példáját mutatja be, melyekben a szerző véleménye szerint valószínűsíthető a többségi nyelv helyesírásának hatása. A kodifikált írásmódtól való eltérés az intézménynevek és a földrajzi nevek esetében inkább rendszerszerű folyamatnak, mintsem tudatlanságból fakadó hibának tekinthető. A példaként felsorakoztatott tulajdonnevek zöme a többségi nyelvből kisebbségi nyelvre való fordításkor keletkezett: melynek során nemcsak a mintaként szolgáló többségi nyelvi alakulat szerkezete, hanem annak írásmódja is leképződött.

Irodalom

- AkH.¹⁰ = Magyar Tudományos Akadémia 1954. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- AkH.¹¹ = Magyar Tudományos Akadémia 1984. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenegyedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- AkH.¹² = Magyar Tudományos Akadémia 2015. *A magyar helyesírás szabályai*. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Benkő Loránd – Fábíán Pál – Keresztury Dezső 1999. A magyar helyesírás szabályainak 11. kiadásáról. In: Fábíán Pál – Lőrincze Lajos (szerk.): *Nyelvművelés*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 243–260.
- Bozsik Gabriella 2002. Intézménynévadás az ezredfordulón. In: A. Jászó Anna – Koltói Ádám (szerk.): *Éltető anyanyelvünk*. Írások Grétsy László 70. születésnapjára. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 86–89.
- Fábíán Pál – Földi Ervin – Hőnyi Ede 1998. *A földrajzi nevek helyesírása*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Fábíán Pál – Szemere Gyula 1984. A magyar helyesírás szabályainak 11. kiadásáról. *Magyar Nyelvőr* 108 (4): 385–401.
- Hajdú Mihály 1994. *Magyar tulajdonnevek*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Kabán Annamária 1992. Két erdélyi magyar napilap nyelvi vizsgálata. In: Kontra Miklós (szerk.): *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete. Budapest. 61–70.

- Kiss Jenő 1994. *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- Laczkó Krisztina 2008. Gondolatok a magyar helyesírásról egy új kézikönyv kapcsán I. In: Bozsik Gabriella (szerk.): *Két évtized a helyesírásért*. EKF Líceum Kiadó. Eger. 90–96.
- Misad Katalin 2007. Standardtól eltérő helyesírási formák a szlovákiai magyar sajtóban. In: Domonkosi Ágnes – Lanstyák István – Posgay Ildikó (szerk.): *Műhelytanulmányok a nyelv műveléséről. Segédkönyvek a nyelvtudomány tanulmányozásához 71*. Gramma Nyelvi Iroda – Tinta Könyvkiadó. Dunaszerdahely–Budapest. 246–257.
- Misad Katalin 2008. A tulajdonnevek írásának sajátos esetei a szlovákiai magyar sajtóban. In: Bozsik Gabriella (szerk.): *Két évtized a helyesírásért*. EKF Líceum Kiadó. Eger. 104–117.
- Misad Katalin 2009. *Nyelvi kontaktusok. Szlovákiai magyar vonatkozású alkalmazott nyelvészeti tanulmányok*. Lilium Aurum. Dunaszerdahely.
- Misad Katalin 2017. *A többségi nyelv hatása a szlovákiai magyar írásgyakorlatra*. Kézirat. OH. = Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2004. *Helyesírás*. Osiris Kiadó. Budapest.
- PSP 2013. *Pravidlá slovenského pravopisu 4*. nezmenené vydanie. Bratislava: Veda. http://www.juls.savba.sk/psp_2013.html (2017. 12. 13.)

Források

- Bumm* (2017. szeptember–november) <https://www.bumm.sk/>
- Csallóköz* (2017. szeptember–november)
- Katedra* (2017. szeptember–november)
- Körkép* (2017. szeptember–november) <http://www.korkep.sk/>
- Paraméter* (2017. szeptember–november) <http://parameter.sk/sk>
- Új Szó* (2017. szeptember–november)
- Új Szó online* (2017. szeptember–november) <https://ujso.com/user/uj-szo-online>